

Αλέκος Φασσιανός

Η ελληνικότητα κινδυνεύει από εμάς

Κάθε κάποια χρόνια, δεν μπορώ να προσδιορίσω πόσα ακριβώς, συμβαίνουν αλλαγές στην ταυτότητα ενός τόπου. Όμως, συνήθως, οι αλλαγές αυτές δεν επηρεάζουν σε βάθος την ουσία της ταυτότητας. Έτσι και οι αλλαγές που συμβαίνουν τα τελευταία χρόνια, είτε ενδογενώς στην Ελλάδα, είτε εκείνες που είναι αποτέλεσμα εξωτερικών μεταβολών, δεν επηρεάζουν την ουσία της ελληνικής ταυτότητας, όσο κι αν τώρα που τις βιώνουμε μπορεί να μας φαίνεται αλλιώς. Οι αρχαίοι Έλληνες φορούσαν χιτώνες, οι αγωνιστές του '21 φουστανέλες, εμείς, σήμερα, φοράμε παντελόνια ευρωπαϊκού τύπου, αλλά δεν αλλάζουμε. Και δεν αλλάζουμε, επειδή ζούμε κάτω από το ίδιο φως, στο ίδιο κλίμα, αναπνέουμε τον ίδιο αέρα, χαιρόμαστε την ίδια φύση, κάνουμε τις ίδιες χειρονομίες. Τελικά, η ελληνικότητα γεννιέται κυρίως από τον τόπο που ζούμε και καθορίζεται από αυτόν και από τη γλώσσα, και γι' αυτό αργά ή γρήγορα θα ενταχθούν σε αυτή την ελληνικότητα κι όσοι ξένοι έρχονται να ζήσουν σε αυτόν τον τόπο.

Πολλοί, που αγνοούν εντελώς την καθοριστική σημασία όλων αυτών, πιστεύουν αντίθετα ότι η ελληνικότητα βρίσκεται στην παράδοση που απειλείται από τις αλλαγές. Τους διαφεύγει ότι και η ίδια η παράδοση καθορίζεται από τον τόπο και από το φως του. Αλλά, κυρίως, κάνουν το μεγάλο λάθος να ταυτίζουν τη διατήρηση της ελληνικότητας με τη μίμηση του παρελθόντος. Κι αυτό είναι ένα έγκλημα, που γεννά τέρατα. Η μίμηση του

παρελθόντος, του αρχαίου, του βυζαντινού ή όποιου άλλου, είναι κάτι κακό και επικίνδυνο που κλείνει τη σκέψη μας, μας στερεί κάθε δυνατότητα να ανανεώσουμε κι εμείς την ελληνική ταυτότητα και να την παραδώσουμε ανανεωμένη στους επόμενους. Το παρελθόν μάς βοηθά όταν μαθαίνουμε από αυτό, όχι όταν το αντιγράφουμε.

Το ίδιο κακό γίνεται κι όταν αντιγράφουμε ξένα στοιχεία, όπως έκαναν οι έλληνες ζωγράφοι του 19ου αιώνα που πήγαν στο Μόναχο. Ζωγράφιζαν ελληνικά θέματα, αλλά σαν Γερμανοί. Αλλά το γερμανικό φως, ή μάλλον η γερμανική καταχνιά, που έμαθε τους Γερμανούς να φτιάχνουν αριστουργήματα, δεν έχει καμιά σχέση με το φως της Ελλάδας. Το ίδιο κι οι σκιές. Και, ξαφνικά, ανάμεσα στους γερμανοσπουδαγμένους «λόγιους» έλληνες ζωγράφους, από το πουθενά, ξεπετάχτηκε ένας Θεόφιλος, ένας ξυπόλυτος με μια λερή φουστανέλα, που εξέφρασε την αληθινή ελληνικότητα όσο κανένας άλλος... Εγώ, δουλεύοντας πάνω στη σκληρή αντίθεση της σκιάς και του φωτός του ελληνικού, συνεχίζω ακριβώς αυτή την παράδοση με νέο τρόπο. Κι έτσι σε όλον τον κόσμο άνθρωποι μου λένε ότι νιώθουν μέσα από τα έργα μου τη συνέχεια με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, χωρίς να ξέρουν το γιατί...

Σήμερα, την ελληνικότητα τη βλέπω ακόμα και στα αυθαίρετα. Στα σπίτια που χτίζονταν μέσα σε ένα βράδυ όπως όπως, με ό,τι ταπεινά υλικά υπήρχαν διαθέσιμα εκείνη τη στιγμή. Αντίθετα, δεν τη βλέπω καθόλου σε τερατώδη κτίρια στη Μύκονο ή σε άλλα νησιά, που μπορεί να κρατούν το λευκό χρώμα ή την πέτρα, αλλά που οι διαστάσεις, οι αναλογίες και οι όγκοι τους δεν έχουν καμιά σχέση με την αληθινή αρχιτεκτονική εκείνης της γης και την προσβάλλουν. Το Αιγαίο, που τώρα όλοι μιλούν γι' αυτό, δεν το ξέραμε, ο Ελύτης μάς το 'μαθε, αλλά δεν το καταλάβαμε.

Ελληνικότητα δεν είναι να πηγαίνεις και να αντιγράφεις το παρελθόν σου. Ελληνικότητα είναι να μαθαίνεις από όλα αυτά, να τα κουβαλάς μέσα σου και να τα ξέρεις, αλλά, όπως ο Οδυσσέας, να κάνεις αυτό που αυτός εδώ ο τόπος σου ζητά. Να παίρνεις το ελληνικό και να

το κάνεις παγκόσμιο. Εγώ τουλάχιστον αυτό προσπάθησα να κάνω όλα αυτά τα χρόνια. Και το είδα να γίνεται. Η αρχή της Οδύσσειας είναι η ελληνικότητα. Και γι' αυτό δεν κινδυνεύει από όλες τις αλλαγές. Αν κινδυνεύει η ελληνικότητα, κινδυνεύει μόνο από εμάς τους ίδιους...

[Πηγή: Εφημερίδα Το Βήμα, 17.01.2010](#)